

# UZASADNIENIE

W pozwie złożonym 21 stycznia 2015 roku w Sądzie Okręgowym w Poznaniu powódka – (...) spółka jawna w (...) żądała zasądzenia od pozwanego P. M. kwoty 92000 zł, z ustawowymi odsetkami od 22 maja 2012 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu.

Powódka wywiodła swoje żądanie z zawartej z pozwanym w dniu 3 lutego 2012 r. umowy o roboty budowlane, w ramach której za wykonane roboty wystawiła pozwana m.in. fakturę VAT nr (...) na kwotę 184500 zł tytułem części wynagrodzenia. Część owej kwoty stanowi przedmiot żądania pozwu, jako – zdaniem powódki – wymagalna (pozew k. 2-3).

W dniu 25 lutego 2015 roku Sąd Okręgowy w Poznaniu, w sprawie o sygn. akt IX GNc 40/15, wydał przeciwko pozwanemu nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (nakaz zapłaty k. 33).

Pismem datowanym na 21 grudnia 2015 r. pozwany wniósł sprzeciw od ww. nakazu zapłaty, wnosząc o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powódki kosztów procesu, a także m.in. o przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Łodzi jako miejscowo właściwemu.

W uzasadnieniu sprzeciwu podniesiono, że faktura VAT, na którą powołuje się strona powodowa, jest nieczytelna, nie wiadomo, jakiego zakresu robót dotyczy i nie została podpisana przez pozwanego. Z przedstawionego protokołu odbioru robót z tej samej daty również nie wynika, jaki zakres robót podlegał odbiorowi, a poza tym protokoły częściowego odbioru robót nie spełniają wymogów formalnych określonych w umowie stron, albowiem odbiory te powinny odbywać się przy udziale inwestora. Ponadto pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia objętego pozwem, argumentując, że pozew został złożony po upływie 2-letniego terminu przedawnienia właściwego dla roszczeń wynikających z umowy o dzieło. Terminu tego – w ocenie pozwanego – nie przerwało zgłoszenie przez niego zarzutu potrącenia, który nie był równoznaczny z uznaniem roszczenia strony powodowej. Kolejnym zarzutem pozwanego było powołanie się na wynikające z umowy stron uprawnienie do potrącenia z każdej faktury 10% wartości netto, jako kaucji gwarancyjnej. Dalej pozwany przywołał swoje uprawnienie do potrącenia z wynagrodzenia powódki kar umownych, jakimi został obciążony przez inwestora za nieterminowe wykonanie robót w zakresie objętym umową z powódką, którymi to karami obciążył powódkę poprzez wystawienie jej noty księgowej nr (...) (sprzeciw od nakazu zapłaty k. 57-67).

Postanowieniem z 29 marca 2016 roku Sąd Okręgowy w Poznaniu przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Łodzi jako miejscowo właściwemu (postanowienie k. 180).

## ***Sąd ustalił następujący stan faktyczny:***

Pozwany prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą P. G. (...) w T. (bezsporne – wydruk (...) k. 70-79).

W dniu 17 sierpnia 2011 r. pozwany zawarł z Polskim Konsorcjum Budowlanym (...) S.A. w Z. umowę nr (...), zgodnie z którą zobowiązał się (jako wykonawca) do wykonania określonych w tejże umowie robót budowlanych na budowie O. w P. przy ulicy (...) (dowód: kopia umowy k. 85-91).

Aneks nr (...) do ww. umowy, z dnia 20 grudnia 2011 r., rozszerzony został zakres rzeczowy zleconych pozwanemu robót, m.in. na wykonanie wyszczególnionych w aneksie robót związanych z wykonaniem sieci zewnętrznych wodno-kanalizacyjnych. Terminy realizacji poszczególnych robót w ww. zakresie określone zostały następująco:

- rozpoczęcie robót: 28.12.2011 r.,
- zakończenie montażu rurociągu S15-S2-S3-S4 wraz ze studniami (od strony ulicy (...)) - 05.01.2012 r.,
- zakończenie montażu rurociągu S14-S13-S12-S11-S10 wraz ze studniami - 14.01.2012 r.,

- zakończenie pozostałych elementów instalacji sanitarnej - 28.01.2012 r.,
- zakończenie montażu rurociągu (...) - (...) wraz ze studniami (od strony ul. (...)) - 05.01.2012 r.,
- zakończenie montażu rurociągu DB5 do -DB1 (pod przełożenie bypass) - 05.01.2012 r.,
- zakończenie pozostałych elementów instalacji deszczowej - 11.02. (...),
- regulacja i montaż wpustów deszczowych - 30.05.2012 r.,
- wykonanie instalacji wodociągowej w granicach działki - 14.01.2012 r.,
- wykonanie przyłącza wodociągowego wraz z montażem studni wodomierzowej - 03.03.2012 r.,
- wykonanie przyłącza instalacji deszczowej - 25.02.2012 r.,
- wykonanie przyłącza instalacji sanitarnej - 25.02.2012 r. (dowód: kopia aneksu nr (...) do umowy (...) k. 92-94).

W dniu 3 lutego 2012 r. strony niniejszego procesu zawarły umowę nr (...), w treści której pozwany (jako zamawiający) zlecił powodowej spółce (jako wykonawcy), wykonanie na budowie O. w P. przy ulicy (...) - jowskiej 47 prac związanych z wykonaniem sieci zewnętrznych wodno-kanalizacyjnych, w tym m.in.:

- sieć wodociągowa w granicach działki,
- wykonanie przyłącza wody wraz z kompletnym wykonaniem studni wodomierzowej oraz wykonanie przecisku wraz z rurą ochronną w ulicy (...),
- wykonanie kanalizacji sanitarnej wraz z dostawą i montażem studni betonowej,
- wykonanie kanalizacji deszczowej czystej i brudnej wraz z dostawą i montażem studni betonowych,
- wykonanie przykanalików wraz z dostawą i montażem wpustów drogowych,
- wykonanie przyłączy kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- dostawa i montaż osadnika piasku oraz separatora produktów ropopochodnych,
- wykonanie robót ziemnych niezbędnych do wykonania w/w robót.

Zakres ten pokrywał się z zakresem robót przyjętych przez pozwanego do wykonania opisanym wyżej aneksem nr (...) do umowy z Polskim Konsorcjum Budowlanym (...) S.A. w Z., w części dotyczącej robót związanych z wykonaniem sieci zewnętrznych wodno-kanalizacyjnych.

W § 3 ust. 1 ww. umowy strony ustaliły że roboty objęte umową rozpoczęły się 5 stycznia 2012 r., zaś termin ich zakończenia strony ustaliły na 30 czerwca 2012 r. Terminy pośrednie miały być wskazane w harmonogramie robót stanowiącym załącznik nr 2 do umowy (§ 3 ust. 3 umowy).

W § 6 ust. 1 umowy strony uzgodniły wynagrodzenie wykonawcy na 625000 zł netto + podatek VAT.

Do czasu zakończenia i sprzedania budowy użytkownikowi oraz uzyskania przez wykonawcę bezusterkowego protokołu odbioru, zamawiający uprawniony był do potrącenia 10% wartości netto z każdej faktury częściowej, jako kaucję gwarancyjną (§ 6 ust. 4 umowy). Wynagrodzenie wykonawcy miało być płatne na podstawie faktur częściowych wystawianych na koniec miesiąca, na podstawie protokołów zaawansowania poszczególnych elementów robót (§ 6 ust. 5 umowy).

W § 8 ust. 2 umowy strony ustaliły, że częściowe odbiory robót dokonywane będą przez przedstawicieli inwestora i zamawiającego.

W § 10 ust. 9 umowy określono, że w przypadku naliczenia kar umownych przez generalnego wykonawcę a wynikających z niewykonania zapisów niniejszej umowy, pozwany ma prawo do „przesięgowania całości tej kwoty” na rachunek powódki.

W § 12 ust. 2 umowy dla zmian treści tejże umowy zastrzeżono formę pisemną pod rygorem nieważności (dowód: kopia umowy k. 10-13).

W dniu 31 stycznia 2012 r. zostały sporządzone dwa protokoły częściowego wykonania robót podwykonawczych przez powódkę. Pierwszy z nich dotyczył wykonania sieci zewnętrznych o wartości 250000 zł, drugi zaś nie posiadał określonego rodzaju robót, jednakże ich wartość określona została na 150000 zł. Każdy z tych protokołów został podpisany przez przedstawiciela powodowej spółki oraz przez pozwanego. Z pierwszym z nich związana była faktura VAT nr (...) z 31.01.2012 r., na kwotę 250000 zł netto (307500 zł brutto). Z drugim z wymienionych protokołów związana była faktura VAT nr (...) z 31.01.2012 r., na kwotę 150000 zł netto (184500 zł brutto). Każda z ww. faktur opisywała wykonaną usługę jako „wykonanie kanalizacji sanitarnej i deszczowej na budowie O. w P. przy ulicy (...) - skiej 47, zgodnie z umową nr (...)”, każda też podpisana była jedynie przez przedstawiciela powodowej spółki. Termin zapłaty należności z faktury VAT nr (...) określony został na 55 dni (dowód: kopie protokołów odbioru k. 14 i 16, kopie faktur VAT k. 15 i 17).

W dniu 27 marca 2012 r. pozwany zapłacił powodowej spółce kwotę 100000 zł, wskazując jako tytuł płatności „zapłata za FV (...) – zapłata częściowa” (dowód: kopia polecenia przelewu bankowego k. 282).

W toku narad koordynacyjnych na budowie, w których uczestniczyli również przedstawiciele powodowej spółki, omawiano m.in. kwestie terminów wykonania poszczególnych rodzajów prac. Wskazywano m.in., że powodowa spółka ma w określonych terminach wykonać poszczególne prace, jak wykonanie instalacji deszczowej na hali sprzedaży w osi A, wykonanie instalacji deszczowej na hali sprzedaży w osi D, wykonanie instalacji zewnętrznej hydrantowej wzdłuż osi Z.1 i D, wykonanie instalacji zewnętrznej hydrantowej wzdłuż osi O. ogrodu do budynku Biurowca. Wskazywano też, że niektórych z tych rodzajów prac (wykonanie instalacji deszczowej na hali sprzedaży w osi A, wykonanie instalacji deszczowej na hali sprzedaży w osi D, wykonanie instalacji zewnętrznej hydrantowej wzdłuż osi Z.1 i D) powódka nie zakończyła we wcześniej określonych terminach (dowód: kopie protokołów narad koordynacyjnych k. 109-112, 114-117, 120-123, zeznania świadków H. P. na rozprawie 14.12.2016 r. k. 346-347 i J. O. na rozprawie 15.03.2017 r. k. 377).

Pozwany został obciążony przez generalnego wykonawcę karami umownymi za nieterminowe wykonanie robót, m.in. w zakresie instalacji deszczowej, na kwotę 377677,99 zł. Kary te zostały przedstawione pozwanemu przez generalnego wykonawcę do potrącenia z jego należnościami za wykonanie robót budowlanych (dowód: kopia pisma generalnego wykonawcy z 24.09.2012 r. k. 80-81, kopia noty księgowej nr (...) k. 82-83, kopia oświadczenia o potrąceniu k. 84, zeznania świadków H. P. na rozprawie 14.12.2016 r. k. 346-347 i J. O. na rozprawie 15.03.2017 r. k. 377).

Notą księgową nr (...) z 2 września 2013 r. pozwany obciążył powódkę kwotą 224200 zł „z tytułu kar za nieterminową realizację umowy nr (...) (...) zgodnie z § 10 pkt 9 umowy”, a nadto złożył powódce oświadczenie o potrąceniu tej kwoty „z należności Waszych wynikających z umowy nr (...) z dnia 3.02.2012 r. objętych fakturami (...) nr (...) z dnia 31.01.2012 r. w kwocie 52000 zł; FV nr (...) z dnia 30.04.2012 r. w kwocie 153750,00 zł; FV nr 51 z dnia 30.04.2012 w kwocie 18450,00 zł”. Pozwany przesłał również stronie powodowej pismo z 2 września 2013 r., w którym dokonał rozliczenia kar umownych, stwierdzając, że kwota 224200 zł „zostanie potrącona z Waszych należności objętych fakturami (...) nr (...) z dnia 31.01.2012 r. w kwocie 52000 zł” (dowód: kopia noty księgowej (...) k. 125, kopia oświadczenia o potrąceniu k. 126, kopia potwierdzenia odbioru k. 127, poświadczona kopia pisma pozwanego k. 252-253).

### **Sąd zważył, co następuje:**

Roszczenie pozwu jest uzasadnione na gruncie zawartej przez strony umowy nr (...) z 3 lutego 2012 r., zgodnie z którą pozwany zobowiązał się do zapłacenia na rzecz powodowej spółki, w zamian za określone w ww. umowie prace, w tym prace już wykonane na dzień podpisania dokumentu ww. umowy, umówionego wynagrodzenia o charakterze ryczałtowym.

Bezspornie w dniu 31 stycznia 2012 r. strony dokonały odbioru dwóch części robót wykonanych przez powódkę w ramach obowiązków wynikających z ww. umowy, wyceniając je zgodnie odpowiednio na 250000 zł i 150000 zł netto. Z tego tytułu powódka wystawiła pozwanemu faktury opiewające na uzgodnione przy ww. odbiorach robót wynagrodzenie za wykonane i odebrane prace.

W toku procesu pozwany nie przedstawił dowodów podważających wynikającą z powyższych dokumentów okoliczność, że w dniu 31 stycznia 2012 r. strony dokonały odbioru rzeczywiście wykonanych przez powódkę robót oraz że uzgodniły wówczas wysokość wynagrodzenia za wykonane prace na kwoty wymienione w protokołach odbioru z 31.01.2012 r. Okoliczności tej nie podważa w szczególności brak opisu zakresu wykonanych robót w jednym z owych dokumentów odbioru, z którym związana była faktura nr (...). Strony bowiem w sposób niewątpliwy uzgodniły wówczas, że zostały wykonane przez powódkę prace, za które należy się powódce oznaczona w protokole część umówionego wynagrodzenia. Wykonanie tych prac nie było kwestionowane. Powódce zatem należy się umówione wynagrodzenie jako świadczenie wzajemne (art. 491 § 1 zd. 2 k.c.). Zaznaczyć należy – w związku z zarzutem pozwanego - że zakres dochodzonego roszczenia nie obejmuje odjętej wartości 10% netto należności z faktury nr (...), które pozwany zgodnie z umową mógł potrącić jako kaucję gwarancyjną.

Strona pozwana przedstawiła przeciwko żądaniu pozwu m.in zarzut przedawnienia dochodzonego roszczenia, powołując się na 2-letni termin przedawnienia wynikający z art. 646 k.c., zgodnie z którym roszczenia wynikające z umowy o dzieło przedawniają się z upływem lat dwóch od dnia oddania dzieła, a jeżeli dzieło nie zostało oddane - od dnia, w którym zgodnie z treścią umowy miało być oddane.

W związku z powyższym zarzutem, kwestią sporną między stronami stał się charakter prawny zawartej umowy – jako umowy o dzieło lub jako umowy o roboty budowlane, a także okoliczność ewentualnego przerwania biegu terminu przedawnienia na skutek złożenia przez pozwanego oświadczenia o potrąceniu.

W ocenie Sądu, w rozpoznanej sprawie, niezależnie od tego, jaki charakter prawny miała zawarta przez strony umowa, zarzut przedawnienia roszczenia powódki nie jest uzasadniony. Zgodnie bowiem z art. 123 § 1 pkt 2 k.c., bieg przedawnienia przerywa się przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje.

Termin przedawnienia roszczenia powódki rozpoczął swój bieg - zgodnie z art. 120 § 1 k.c. - najwcześniej od dnia 27 marca 2012 r., mając na uwadze 55-dniowy termin zapłaty należności określonej w fakturze VAT nr (...) z 31.01.2012 r. Nawet, gdyby przyjęć termin 2-letni, właściwy dla roszczeń z umowy o dzieło, jego bieg uległ przerwanieniu poprzez uznanie niewłaściwe dokonane przez pozwanego w dniu 2 września 2013 r., związane ze złożonym przez niego stronie powodowej oświadczeniem o potrąceniu.

Jak stwierdza się w literaturze prawniczej, uznanie niewłaściwe polega na tym, że dłużnik nie składa wprawdzie wyraźnego oświadczenia o uznaniu roszczenia, lecz na podstawie objawów jego zachowania kontrahent może zasadnie przyjmować, że dłużnik ma świadomość ciążącego na nim zobowiązania. Do uznania roszczenia może dojść nie tylko formalnie czyli niejako wprost, ale również poprzez każde zachowanie dłużnika przyznające obowiązek świadczenia. Nie musi towarzyszyć mu zamiar ani nawet świadomość wywołania skutków prawnych, a wynika ono z każdego zachowania zobowiązane-go, które świadczy o jego świadomości bycia dłużnikiem.

W związku z powyższym, uznanie niewłaściwe długu może polegać na złożeniu wierzycielowi oświadczenia o potrąceniu wierzytelności. Obejmuje ono bowiem nie tylko oświadczenie woli o chęci dokonania umorzenia własnej wierzytelności, ale także oświadczenie wiedzy, że istnieje wierzytelność kontrahenta, z którą potrącenie może być

dokonane. Nie można przy tym podzielić stanowiska, że niezbędnym elementem uznania niewłaściwego długu musi być chociażby dorozumiane zapewnienie dłużnika o chęci dobrowolnego zaspokojenia wierzytelności, którego to zapewnienia nie sposób wywodzić z oświadczenia o potrąceniu mającego na celu umorzenie wierzytelności. W doktrynie nie budzi wątpliwości, że termin przedawnienia przerywają wszelkie oświadczenia dłużnika przyznające istnienie wierzytelności (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 5.09.2014 r., sygn. akt I ACa 882/14, opubl. w LEX pod nr 1816497).

Strona pozwana negowała w toku procesu możliwość stwierdzenia, że złożenie oświadczenia o potrąceniu wzajemnej wierzytelności rodzi skutek uznania roszczenia. Powoływane przez nią poglądy judykatury w tej materii, jakkolwiek słuszne, to jednak nie odpowiadają stanowi faktycznemu w niniejszej sprawie.

Po pierwsze bowiem, w niniejszej sprawie strona powodowa nie wywodziła swojego roszczenia li tylko z okoliczności złożenia przez pozwanego oświadczenia o potrąceniu. Podzielić należy argumentację, że oświadczenie takie nie może wszak wykreować nieistniejącej wierzytelności powoda. Jednakże w niniejszej sprawie strona powodowa nie wywodziła swojego roszczenia z oświadczenia pozwanego o potrąceniu swojej wierzytelności z wierzytelnością powódki, ale z zawartej przez strony umowy. O.-czenie pozwanego o potrąceniu powoływane było jedynie w kontekście uznania niewłaściwego, a nie jako dowód na istnienie wierzytelności powódki.

Po drugie, pozwany oświadczeniem z 2.09.2013 r. nie dokonał ewentualnego potrącenia swojej wierzytelności, tj. na wypadek, gdyby wierzytelność powódki została uznana przez sąd za uzasadnioną. Przeciwnie - treść oświadczenia pozwanego o potrąceniu wskazuje na jego bezwarunkowy charakter i jednoznacznie określa wierzytelność powódki objętą m.in. fakturą VAT nr (...), z której dochodzone jest obecnie roszczenie, bez zastrzeżenia co do istnienia owej należności. Tymczasem tylko w sytuacji potrącenia ewentualnego, dokonanego z zastrzeżeniem, że dokonujący potrącenia kwestionuje istnienie roszczenia wzajemnego, a potrącenia dokonuje jedynie na wypadek uznania jej przez sąd za uzasadnioną, można mówić o braku uznania roszczenia (w tym nawet uznania niewłaściwego). W tej jednak sytuacji wierzyciel wzajemny jednocześnie uzyskuje stanowisko dłużnika, że w ocenie dłużnika jego wierzytelność nie istnieje, zatem nie może być przedmiotem uznania w jakiegokolwiek postaci.

W rozpoznanej sprawie powyższe zdarzenia nie nastąpiły, zaś skutkiem przerwania biegu przedawnienia jest rozpoczęcie jego biegu na nowo (art. 124 § 1 k.c.). Zatem nawet gdyby przyjąć 2-letni termin przedawnienia, to rozpoczynając ponownie bieg od dnia 2 września 2013 r. nie upłynął on przed datą złożenia pozwu w niniejszej sprawie, zaś czynność ta spowodowała ponowne przerwanie biegu przedawnienia i termin ten nie biegnie na nowo, dopóki postępowanie sądowe nie zostanie zakończone (art. 124 § 2 k.c.).

Nie został również uwzględniony przez Sąd zarzut potrącenia (umorzenia wierzytelności powódki wskutek potrącenia). Zgodnie z art. 6 k.c., ciężar dowodu w zakresie wykazania wzajemnej wierzytelności pozwanego wobec powódki, podlegającej potrąceniu, spoczywała na stronie pozwanej, która z potrącenia wywodziła skutki prawne. Pozwany w tej materii powoływał się na postanowienie § 10 ust. 9 umowy stron z 3.02.2012 r. Jednakże pozwany nie wykazał, że naliczenie mu kar umownych przez generalnego wykonawcę wynikało z niewykonania przez powódkę obowiązków określonych w tejże umowie. Jedyne termin zakończenia robót przez powódkę, jaki wynika z owej umowy, to 30 czerwca 2012 r. (§ 3 umowy). Umowa nie zawiera postanowień odnośnie terminów pośrednich, dotyczących wykonania określonych zakresów części robót. Pozwany powoływał się tu na ustalenia dokonywane na naradach koordynacyjnych z udziałem m.in. obu stron, jednakże zgodnie z § 12 ust. 2 umowy z 3.02.2012 r., zmiany tej umowy powinny być dokonywane w formie pisemnej, pod rygorem nieważności. Wymogu tego nie spełniają zaś ustalenia dokonywane na naradach koordynacyjnych, zatem nie mogą być powoływane jako źródło obowiązków umownych strony powodowej (przynajmniej nie w ramach umowy z 3.02.2012 r.). Skoro zatem pozwany nie wykazał uchybienia terminom wykonania robót przez powódkę na gruncie umowy stron - nie można mówić o udowodnienia uprawnienia pozwanego do obciążenia powódki karami umownymi naliczonymi pozwanemu przez generalnego wykonawcę, zgodnie z odrębną umową zawartą pomiędzy generalnym wykonawcą a pozwanym.

Mając na uwadze powyższe, Sąd uwzględnił roszczenie pozwu jako uzasadnione.

Rozstrzygnięcie w zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie z zapłatą należności głównej oparte jest na art. 481 § 1 i 2 k.c., mając na uwadze, że w dacie 22 maja 2012 r. należność ta, biorąc pod uwagę termin zapłaty określony na fakturze VAT nr (...), była już wymagalna.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., zasądzając je od pozwanego, który przegrał proces. Na koszty poniesione przez powoda złożyła się opłata od pozwu 4600 zł, opłata za czynności radcy prawnego 3600 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł.

## ZARZĄDZENIE

doręczyć odpis wyroku z uzasadnieniem pełnomocnikom obu stron